

Viite: Eduskunnan maa- ja metsätalousvaliokunta 19.11.2015

Asia: Maa- ja metsätalousministeriön vastine asiantuntijalausuntoihin koskien hallituksen esitystä eduskunnalle laiksi Suomen metsäkeskuksen metsätietojärjestelmästä annetun lain muuttamisesta (HE 27/2015 vp)

Eduskunnan maa- ja metsätalousvaliokunnalle

Metsätietojärjestelmää koskevasta esityksestä kirjallisen lausunnon ovat antaneet Suomen metsäkeskus, Metsäteollisuus ry ja Maa- ja metsätaloustuottajain Keskusliitto MTK ry.

Metsäalan toimijoiden yhdenvertaisuus ja metsävaratietojen käytön tehostaminen

Suomen metsäkeskus kiinnitti lausunnossaan huomiota siihen, että esityksessä oli rajoitettu tarkastelemaan ainoastaan luottolaitosten tarpeita eikä ole kiinnitetty laajemmin metsätalouden toimijoiden tiedonsaantitarpeisiin. Maa- ja metsätalousministeriö viittasi valiokuntakuulemisessa 11.11.2015 siihen, että Suomen metsäkeskuksen metsätietojärjestelmästä annettua lakia (419/2011, jäljempänä metsätietolaki) on tarkoitus muuttaa Sipilän hallitusohjelman mukaisesti ja siten tehostaa metsävaratietojen hyödyntämistä. Euroopan unionin komissio on kiinnittänyt Suomen viranomaisten huomiota ympäristötietojen saatavuutta koskevan direktiivin (2003/4/EY) kansalliseen täytäntöönpanoon. Komission mielestä julkiset ympäristötiedot tulee luovuttaa siten, ettei tietopyynnön esittäjää pyydetä perustelemaan päätöstään. Suomi sai asiaa koskevan virallisen huomautuksen 25.9.2015. Suomi vastaa viralliseen huomautukseen viimeistään 25.11.2015. Asia käsiteltiin EU-ministerivaliokunnassa 13.11.2015. Suomi vastaa komissiolle, että kansallista lainsäädäntöä eli metsätietolakia tullaan muuttamaan siten, että metsäympäristöä kuvaavia julkisia tietoja voitaisiin jatkossa luovuttaa ilman, että tietopyyntöä tarvitsee perustella. Asiaa koskeva tiedote on maa- ja metsätalousministeriön internet-sivulla: <http://mmm.fi/tiedotteet> (Metsävaratietojen luovuttamista helpotetaan Suomen metsäkeskuksessa). Edellä oleva koskee siis vain metsävaratietojen luovuttamista. Maanomistajien yhteystietojen luovutuksia koskisivat edelleenkin henkilötietojen suojaa koskeva rajoitteet.

Metsäkeskus kiinnitti lausunnossaan huomiota myös siihen, että esityksessä ollaan rakentamassa uutta menettelyä ja ylläpidettävää palvelua vain yhden toimijan tarpeisiin. Samoin metsäkeskus totesi, että esitys ei sen näkökulmasta tue hallituksen tavoitetta hallinnon tehostamisesta ja byrokratian purkamisesta. Tältä osin maa- ja metsätalousministeriö toteaa, että edellä selostettu tuleva metsätietolain muutos mahdollistaa sen, että metsävaratietoja voidaan luovuttaa ilman nykyistä päätöksentekomenettelyä. Siitä, että metsävaratiedot olisivat jatkossa Metsään.fi-palvelun tai rajapinnan kautta kenen tahansa saatavilla, hyötyvät kaikki metsäalan toimijat. Toisaalta metsätietolain säännöksiä sovellettaisiin jatkossa siltä osin kuin tietojen luovutus koskisi yhteystietojen luovutusta joko sellaisenaan tai metsävaratietojen kanssa.

Maanomistajien yksityisyyden suojaan liittyen maa- ja metsätalousministeriö haluaa vielä korostaa, että henkilötietojen suojaa koskevat säännökset tulevat joka tapauksessa sovellettavaksi, jos metsävaratiedot yhdistetään luonnolliseen henkilöön.

Teknisen käyttöyhteyden rakentamiseen käytettävissä olevat määrärahat

Metsäkeskus on lausunnossaan kiinnittänyt huomiota teknisen käyttöyhteyden rakentamisen kustannuksiin ja pyytänyt osoittamaan siihen tarvittavat varat. Metsäkeskus toteaa, ettei tekninen käyttöyhteys ole käytettävissä heti vuoden 2016 alussa, koska palvelun kehittämisessä joudutaan keskittymään sähköisen Kemera-asioinnin käynnistämiseen. Hallituksen esityksessä on määrärahojen osalta todettu, että ns. vahtipalvelun rakentaminen maksaa arviolta 60 000 euroa ja että mainittu ominaisuus toteutettaisiin metsätietojärjestelmän käyttöön osoitettujen määrärahojen puitteissa. Maa- ja metsätalousministeriö toteaa, että luottolaitokset voivat nytkin rekisteröityä Metsään.fi-palvelun käyttäjiksi. Kun ehdotettu uusi säännös on voimassa, luottolaitokset voivat hyödyntää Metsään.fi-palvelua samalla tavoin kuin metsäalan toimijatkin, mutta kuitenkin sillä erotuksella, ettei luottolaitosten tarvitsisi hankkia erillistä suostumusta. Ao. luottolaitoksen tulisi kuitenkin toimittaa metsäkeskukselle selvitys siitä, miksi tiettyjen kiinteistöjen metsävaratietojen saaminen on sille tarpeen joko luoton myöntämistä tai luoton valvontaa varten. Metsään.fi-palvelun käyttö on maksullista luottolaitoksille samoin kuin metsäalan toimijoille. Maa- ja metsätalousministeriö katsoo, että hallitusohjelman säästötkin huomioon ottaen ei ole perusteita rakentaa edellä mainitun vahtipalvelun lisäksi metsäkeskuksen tietojärjestelmiin erityisiä toiminnallisuuksia, jotka hyödyntävät vain yksittäistä Metsään.fi-palvelun käyttäjäryhmää.

Julkiset tiedot ja henkilötiedot

MTK on lausunnossaan todennut, että henkilötiedot eivät olisi julkisia tietoja ja että lakiehdotuksen 8 §:n 2 momentti olisi tältä osin väärin kirjoitettu. Tietojen julkisuus ja salassapito on eri asia kuin

oikeus käsitellä henkilötietoja. Metsätietolaissa ei ole lainkaan tietojen julkisuutta ja salassapitoa koskevia erityissäännöksiä. Metsätietojärjestelmän tietojen julkisuus ja salassapito määräytyy viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain (621/1999, jäljempänä *julkisuuslaki*) mukaan. Ulkopuolisen kuten luottolaitoksen tai metsäalan toimijan oikeus käsitellä metsätietojärjestelmään talletettuja henkilötietoja taas määräytyy metsätietolain, henkilötietolain (523/1999) tai muun lain perusteella. Henkilötietolain terminologiassa ulkopuolista tahoa nimitetään sivulliseksi ja julkisuuslain terminologiassa luovutuksensaajaksi. Todettakoon vielä, että metsätietolain 8 § on metsätietolain alkuperäisessä muodossaan koskenut nimenomaan julkisten henkilötietojen luovuttamista teknisen käyttöyhteyden avulla.

Tietojen virheettömyys

MTK:n lausunnossa nähtiin ongelmaksi, että luottolaitokset käsitelisivät vanhentuneita tietoja. MTK:n lausunnosta ei käynyt ilmi, mihin näkemys perustuu. Tältä osin maa- ja metsätalousministeriö toteaa, että luottolaitokset ovat velvollisia ottamaan henkilötietojen käsittelyssään huomioon henkilötietolain säännökset. Henkilötietolain 9 §:ssä säädetään seuraavasti:

”Käsiteltävien henkilötietojen tulee olla määritellyn henkilötietojen käsittelyn tarkoituksen kannalta tarpeellisia (tarpeellisuusvaatimus).

Rekisterinpitäjän on huolehdittava siitä, ettei virheellisiä, epätäydellisiä tai vanhentuneita henkilötietoja käsitellä (virheettömyysvaatimus). Rekisterinpitäjän velvollisuutta arvioitaessa on otettava huomioon henkilötietojen käsittelyn tarkoitus sekä käsittelyn merkitys rekisteröidyn yksityisyyden suojalle.”

Kun otetaan huomioon henkilötietolain edellä mainittu säännös ja hallituksen esityksessä (s. 4) kuvatut luottolaitosten riskienhallintavaatimukset, maa- ja metsätalousministeriö katsoo, että jo voimassa olevat säännökset estävät vanhentuneiden tietojen käsittelyn luottosopimusten osalta.

Luoton myöntäminen ja luoton valvonta

MTK on esittänyt, että luovutettavien tietojen käyttötarkoitus tulisi yksilöidä laissa tarkemmin kuin lakiehdotuksessa. Lakiehdotuksen 8 §:ssä käyttötarkoitus on ilmaistu sanoilla ”luoton myöntämistä ja luoton valvontaa varten”. Kiinteistötietojärjestelmästä ja siitä tuotettavasta tietopalvelusta annetun lain (453/2002) 6 §:n 3 momentissa luetellaan käyttötarkoituksia, joita varten Maanmittauslaitos saa teknisen käyttöyhteyden avulla luovuttaa tietoja. Säännöksen mukaan tietoja voidaan luovuttaa luoton myöntämistä ja valvontaa varten. Myös oikeushallinnon valtakunnallisesta

tietojärjestelmästä annetun lain (372/2010) 17 §:n 1 momentissa, joka koskee tietojen luovuttamista teknisen käyttöyhteyden avulla, on käyttötarkoitukseksi lain tasolla määritelty luoton myöntäminen ja valvonta. Koska lakiehdotuksen muotoilu on samanlainen kuin jo voimassaolevassa lainsäädännössä ja koska oikeusministeriö ja tietosuojavaltuutettu eivät pitäneet muotoilua ongelmallisena, maa- ja metsätalousministeriö katsoo, ettei pykälän tarkistamiseen ole perusteita.

Luovutettujen tietojen käyttö

Lakiehdotuksen mukaan metsätietojärjestelmän tietojen edelleenluovutus on sallittua vain, jos siitä on säädetty laissa tai jos metsäkeskus on siihen antanut luvan. MTK:n mielestä tietojen edelleenluovutuksen edellytyksenä tulisi olla maanomistajan suostumus.

Metsätietojen luovuttaminen edelleen on usein tarpeellista esimerkiksi puukauppaa tai metsänhoitotoimenpiteitä koskevien toimeksiantojen yhteydessä. Metsäkeskus ei kuitenkaan ole voinut antaa lupaa tällaiseen tietojen käyttöön niitä luovuttaessaan, koska on ollut oikeudellisesti epäselvää, onko tietojen luovuttaminen sivullisille ylipäänsä ollut mahdollista. Lakiehdotuksen säännöksellä tilannetta selkiytettäisiin ja tietojen edelleen luovuttaminen olisi mahdollista silloin kun Metsäkeskus olisi päätöksessään nimenomaisesti antanut siihen luvan. Maa- ja metsätalousministeriö toteaa, että oikeusministeriö ja tietosuojavaltuutettu eivät pitäneet säännöstä ongelmallisena. Lisäksi säännöksen voidaan katsoa selkiyttävän tilannetta metsänhoitoyhdistysten ja muiden toimijoiden osalta, jotka maanomistajan puolesta hoitavat puukauppaa tai metsänhoitotöihin liittyviä toimeksiantoja ja sopimuksia. Maa- ja metsätalousministeriö katsoo, että toimeksiannon tai sopimuksen ohella ei ole syytä vaatia, että henkilötietojen käsittely edellyttäisi lisäksi myös suostumusta.